

**PREZES
URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI
I KONSUMENTÓW**

DELEGATURA W BYDGOSZCZY

ul. Długa 47, 85-034 Bydgoszcz
tel. (52) 345-56-44, fax (52) 345-56-17
E-mail: bydgoszcz@uokik.gov.pl

Bydgoszcz, dnia 30 grudnia 2015r.

Znak sprawy: RBG-61-08/15/AS

DECYZJA nr RBG – 19/2015

- I.** Na podstawie art. 28 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. z 2015r., poz. 184 j.t.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy – po przeprowadzeniu postępowania w sprawie podejrzenia stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przez **Przedsiębiorstwo Usług Finansowych Invest Finance Chlebicz i Sobieraj Spółkę jawną z siedzibą w Nakle nad Notecią**

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów –

po uprawdopodobnieniu stosowania przez **Przedsiębiorstwo Usług Finansowych Invest Finance Chlebicz i Sobieraj Spółkę jawną z siedzibą w Nakle nad Notecią** praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na:

1. bezprawnym działaniu poprzez:
 - a. stosowanie w *Ogólnych Warunkach Umowy Pożyczki* postanowienia wskazującego, że oświadczenie o odstąpieniu od umowy o kredyt konsumencki w terminie 14 dni od dnia zawarcia umowy możliwe jest wyłącznie w formie pisemnej, które to działanie może naruszać przepisy z art. 53 ust. 1 w zw. z art. 47 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2014r., poz. 1497; j.t.),
 - b. stosowanie w *Ogólnych Warunkach Umowy Pożyczki* oraz we wzorze *oświadczenia o odstąpieniu od umowy* postanowienia, które wskazuje, że odstąpienie od umowy staje się skuteczne, jeżeli kwota udzielonej konsumentowi pożyczki zostanie przez niego zwrócona łącznie z oświadczeniem o odstąpieniu od umowy – wbrew dyspozycji przepisu art. 54 ust. 2 w zw. z art. 47 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim,
 - c. stosowanie w *Ogólnych Warunkach Umowy Pożyczki* postanowienia o treści: *Pożyczkodawca jest uprawniony domagać się wyższej rekompensaty aniżeli wskazana w pkt 6 niniejszego paragrafu jeżeli udowodni, że strata jaką poniósł*

w wyniku wcześniejszej spłaty przekracza kwotę tak obliczonej rekompensaty,
– wbrew przepisowi art. 50 ust. 3 i 4 w zw. z art. 47 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim,

co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów;

2. naruszeniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji poprzez:

- a. niewskazanie w formularzu informacyjnym zasad ustalania prowizji (nazwanej w umowie rekompensatą) za spłatę kredytu przed terminem – wbrew dyspozycji przepisu art. 13 ust. 1 pkt 17 w zw. z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim,
- b. niewskazanie w ulotkach reklamowych pełnej firmy przedsiębiorcy, numeru identyfikacji podatkowej oraz siedziby i adresu przedsiębiorcy wbrew dyspozycji przepisu art. 21 pkt 1, 2 i 3 ustawy z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2015r., poz. 584 j.t.),

co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów,

i po przyjęciu przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zobowiązania złożonego przez **Przedsiębiorstwo Usług Finansowych Invest Finance Chlebicz i Sobieraj Spółkę jawną z siedzibą w Nakle nad Notecią do:**

niezwłocznego podjęcia działań zmierzających do zakończenia naruszenia zbiorowych interesów konsumentów opisanych w pkt I.1 i I.2 sentencji decyzji, które polegać będą na wprowadzeniu zmian do stosowanych Ogólnych Warunków Umowy Pożyczki, wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy oraz rozpowszechnianych ulotek informacyjnych, tak, by wyeliminować z nich postanowienia naruszające zbiorowe interesy konsumentów względnie naruszające obowiązek udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, tj.:

1. w zakresie praktyki określonej w pkt I.1.a z Ogólnych Warunków Umowy Pożyczki zostanie wyeliminowane postanowienie: *Pożyczkobiorcy przysługuje prawo odstąpienia od umowy pożyczki w terminie 14 dni od dnia jej zawarcia poprzez złożenie oświadczenia na piśmie. Zostanie wprowadzony zapis: Pożyczkobiorcy przysługuje prawo odstąpienia od umowy pożyczki w terminie 14 dni od dnia jej zawarcia poprzez złożenie stosownego oświadczenia woli.*
2. w zakresie praktyki określonej w pkt I.1.b z Ogólnych Warunków Umowy Pożyczki zostanie wyeliminowane postanowienie: *Odstąpienie staje się skuteczne jeżeli kwota udzielonej Pożyczkobiorcy zostanie zwrócona Pożyczkodawcy łącznie z oświadczeniem o odstąpieniu od umowy, zaś z wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy postanowienie o treści: Jednocześnie informuję, że kwota udzielonej mi i wykorzystanej pożyczki została przeze mnie zwrócona na potwierdzenie czego załączam dowód zwrotu wykorzystanej kwoty.*
3. w zakresie praktyki określonej w pkt I.1.c i 2.a z Ogólnych Warunków Umowy Pożyczki zostanie wyeliminowane postanowienie: *Pożyczkodawca jest uprawniony domagać się wyższej rekompensaty aniżeli wskazana w pkt 6 niniejszego paragrafu, jeżeli udowodni,*

że strata, jaką poniósł w wyniku wcześniejszej spłaty przekracza kwotę tak obliczonej rekompensaty.

4. w zakresie praktyki określonej w pkt I.2.b w ulotkach reklamowych, które będą rozpowszechniane w przyszłości zostanie wskazana pełna firma przedsiębiorcy, numer identyfikacji podatkowej oraz jego siedziba i adres (aktualnie: Przedsiębiorstwo Usług Finansowych Invest Finance Chlebicz i Sobieraj Spółka jawna z siedzibą w Nakle nad Notecią, (...),

nakłada się na przedsiębiorcę obowiązek wykonania tego zobowiązania w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

II. Na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. z 2015r, poz. 184 j.t.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy – po przeprowadzeniu postępowania w sprawie podejrzenia stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przez **Przedsiębiorstwo Usług Finansowych Invest Finance Chlebicz i Sobieraj Spółkę jawną z siedzibą w Nakle nad Notecią**

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów –

nakłada się na Przedsiębiorstwo Usług Finansowych Invest Finance Chlebicz i Sobieraj Spółkę jawną z siedzibą w Nakle nad Notecią obowiązek złożenia Prezesowi UOKiK informacji o stopniu realizacji zobowiązań w **terminie 60 dni** od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji, przy czym sprawozdanie to powinno zawierać:

- 1) Przedłożenie Ogólnych Warunków Umowy Pożyczki, wzorca Umowy pożyczki i formularza informacyjnego, wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy oraz ulotek reklamowych po dokonanych zmianach,
- 2) Przedłożenie kserokopii 5 Umów pożyczki, Ogólnych Warunków Umowy Pożyczki, formularzy informacyjnych, oświadczeń o odstąpieniu od umowy zawartych z konsumentami przy użyciu nowych wzorców, o ile zostaną zawarte.

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: **Prezes UOKiK** lub **organ ochrony konsumentów**) postanowieniem Nr RBG-97/2015 z dnia 11 maja 2015 r. – wszczął z urzędu postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez **Przedsiębiorstwo Usług Finansowych Invest Finance Chlebicz i Sobieraj Spółkę jawną z siedzibą w Nakle nad Notecią** (dalej: **Pożyczkodawca** lub **Spółka**) praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów określonych w sentencji niniejszej decyzji.

W toku niniejszego postępowania Prezes UOKiK pismem z dnia 11 maja 2015 r. wezwał Spółkę do ustosunkowania się do przedstawionych zarzutów. W piśmie z dnia 19 maja 2015r. Pożyczkodawca oświadczył, że w trybie art. 28 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2015r., poz. 184, j.t., **dalej: uokik**) zobowiązuje się do niezwłocznego podjęcia działań zmierzających do zakończenia naruszenia zbiorowych interesów konsumentów opisanych w postanowieniu nr RBG-97/2015r. z dnia 11 maja 2015r. Jednocześnie Pożyczkodawca wniósł o nienakładanie na przedsiębiorcę kary pieniężnej, o której mowa w art. 106 ww. ustawy. W piśmie z dnia 31 lipca 2015r. i z 15 grudnia 2015r. Spółka doprecyzowała swe stanowisko zobowiązując się do niezwłocznego podjęcia działań zmierzających do zakończenia naruszenia zbiorowych interesów

konsumentów opisanych w postanowieniu nr RBG-97/2015 z 11 maja 2015 r., które polegać będą na wprowadzeniu m.in. zmian do stosowanych Ogólnych Warunków Umowy Pożyczki (**dalej: OWUP**) i wzorcu oświadczenia o odstąpieniu od umowy tak, by wyeliminować z nich zapisy naruszające zbiorowe interesy konsumentów względnie naruszające obowiązek udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, o których mowa w pkt I.1 i I.2 sentencji niniejszej decyzji.

Pismem z dnia 16 grudnia 2015r. skierowano do Spółki zawiadomienie o zakończeniu zbierania materiału dowodowego oraz o możliwości przeglądania akt i wypowiedzenia się w sprawie zebranego materiału dowodowego.

Prezes UOKiK ustalił następujący stan faktyczny:

Na podstawie zebranych w toku postępowania dokumentów Prezes UOKiK ustalił, iż Przedsiębiorstwo Usług Finansowych Invest Finance Chlebicz i Sobieraj Spółka jawna z siedzibą w Nakle nad Notecią jest osobą prawną wpisaną do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS 0000398177 prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Bydgoszczy XIII Wydział Gospodarczy KRS. Zgodnie z wpisem, przedmiotem działalności Spółki jest m. in. pozostałe formy udzielania kredytów. Spółka udziela pożyczek – chwilówek na okres nie dłuższy niż 30 dni i tylko w miejscu zamieszkania Pożyczkobiorcy lub w kasie przedsiębiorstwa. Pożyczki udzielane są w kwocie nie większej niż 10.000 zł (*vide*: §1 ust. 1 -3 OWUP).

W związku z prowadzoną działalnością Spółka ta od października 2011 roku stosowała wzorzec umowy ramowej o pożyczkę chwilówkę, Ogólne Warunki Umowy Pożyczek, wzór oświadczenia o odstąpieniu od umowy i formularz informacyjny kredytu konsumenckiego oraz rozpowszechniała ulotki reklamowe dotyczące udzielanych pożyczek. W przedłożonych wzorcach umów i ulotkach reklamowych Prezes UOKiK dopatrywał się naruszeń, o których mowa w pkt I sentencji decyzji.

Następnie Prezes UOKiK ustalił, na podstawie oświadczeń Spółki (*vide*: pismo z dnia 18 września 2015 r.), iż w roku 2013 Pożyczkodawca zawarł (...) umów o pożyczkę z konsumentami, w 2014 r. – (...) umowy, zaś w 2015 r. (...) umów. Ponadto, z informacji udzielonych przez Spółkę wynika, iż w roku 2013, 2014 i 2015 roku nie było ani jednej sytuacji, w której Pożyczkodawca nie uznałby oświadczenia konsumenta o odstąpieniu od umowy za skuteczne z uwagi na złożenie tego oświadczenia w formie innej niż pisemna, a także ani jednej sytuacji, w której nie uznano by oświadczenia konsumenta o odstąpieniu od umowy za skuteczne z uwagi na niezwrócenie przez niego kwoty udzielonej pożyczki łącznie ze złożeniem oświadczenia, oraz ani jednej sytuacji, w której konsumenci dokonując wcześniejszej spłaty pożyczki zostaliby obciążeni z tego tytułu jakąkolwiek kwotą rekompensaty.

Prezes UOKiK ustalił także, iż Spółka złożyła wniosek o wydanie decyzji zobowiązującej i zobowiązała się do niezwłocznego podjęcia działań zmierzających do zakończenia naruszenia zbiorowych interesów konsumentów opisanych w pkt I.1 i I.2 sentencji decyzji.

Mając na uwadze zebrany materiał dowodowy, Prezes UOKiK zważył, co następuje:

Interes publiczny

Prezes UOKiK, zgodnie z art. 1 ust. 1 *uokik*, podejmuje się ochrony interesów konsumentów wyłącznie w interesie publicznym, tzn. wtedy, gdy daną praktyką przedsiębiorcy może być dotknięty każdy konsument w analogicznych okolicznościach.¹ Warunkiem koniecznym do uruchomienia instrumentów określonych w tej ustawie jest zatem zaistnienie takiego stanu faktycznego, w którym działania przedsiębiorców naruszają jej przepisy i jednocześnie stanowią zagrożenie dla interesu publicznego, bądź też naruszają ten interes.

Niniejsze postępowanie dotyczy podejrzenia stosowania przez Spółkę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w zakresie zawierania z konsumentami umów pożyczek, a więc tych korzystających, jak też chcących dopiero skorzystać z usług finansowych świadczonych przez Pożyczkodawcę.

Oznacza to *de facto*, że przedmiotowe praktyki mogły dotyczyć nieokreślonego z góry kręgu adresatów, a zatem mogły naruszać zbiorowy interes konsumentów. Uznać wobec tego należy, iż niniejsze postępowanie prowadzone było w interesie publicznym.

Przedsiębiorca

Przepisy art. 4 pkt 1 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów* w zw. z art. 4 ust. 1 *ustawy o swobodzie działalności gospodarczej* (Dz. U. z 2015r., poz. 584, j.t.) definiują przedsiębiorcę jako osobę fizyczną, osobę prawną i jednostkę organizacyjną niebędącą osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonującą we własnym imieniu działalność gospodarczą – czyli zgodnie z art. 2 *ustawy o swobodzie działalności gospodarczej* zarobkową działalność wytwórczą, budowlaną, handlową, usługową a także zawodową, wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły – a także mającą charakter zarobkowy.

Przedsiębiorstwo Usług Finansowych Invest Finance Chlebicz i Sobieraj Spółka jawna z siedzibą w Nakle nad Notecią, będąc osobą prawną wpisaną do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS 0000398177, wykonuje działalność gospodarczą w zakresie udzielania kredytów konsumenckich, tzw. chwilówek, która ma charakter zorganizowany, ciągły i zarobkowy.

Wobec powyższego należy uznać, iż Spółka spełnia przesłanki, jakich wyżej powołane ustawy wymagają do uznania jej za przedsiębiorcę. W konsekwencji jej działania mogą być poddane ocenie w toku postępowania przed Prezesem UOKiK.

Przesłanki wydania decyzji zobowiązującej z art. 28 uokik

Zgodnie z art. 28 ust. 1 *uokik*, jeżeli w toku postępowania przed Prezesem UOKiK w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione – na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu lub będących podstawą wszczęcia postępowania – że został naruszony

¹Por. Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 13 stycznia 2009r., sygn. akt: XVII Ama 26/08;

zakaz, o którym mowa w art. 24, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego zakazu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zakończenia naruszenia lub usunięcia jego skutków, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, zobowiązać przedsiębiorcę do wykonania tych zobowiązań.

Istota decyzji zobowiązującej polega na zawarciu *quasi*-porozumienia pomiędzy Prezesem UOKiK a przedsiębiorcą.² W doktrynie podkreśla się, że decyzja zobowiązująca stanowi jeden z najbardziej skutecznych mechanizmów będących w dyspozycji Prezesa UOKiK, których celem jest doprowadzenie działań przedsiębiorców do stanu zgodności z prawem ochrony konkurencji i konsumentów.³ Przyczyną wysokiej skuteczności procedury zobowiązującej jest przede wszystkim proporcjonalne rozłożenie obciążeń i korzyści po obu stronach tej relacji administracyjno- prawnej. Każda ze stron, tj. Prezes UOKiK i przedsiębiorca wnosi swoisty „wkład” w doprowadzenie do stanu zgodności z prawem, poświęcając z reguły pewne wartości, a w zamian zyskując inne, przy czym ostatecznie zyskuje konsument, którego interes podlega szczególnej ochronie.⁴

Analiza przepisu art. 28 ust. 1 *uokik* pozwala jednoznacznie stwierdzić, że Prezes UOKiK może wydać powyższą decyzję w sytuacji łącznego spełnienia przesłanek:

- uprawdopodobnienie w trakcie postępowania stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów;
- zobowiązanie się przedsiębiorcy do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zakończenia naruszenia lub usunięcia jego skutków;
- uznanie przez Prezesa UOKiK za celowe nałożenie obowiązku wykonania przedłożonego przez przedsiębiorcę zobowiązania;

Uprawdopodobnienie (*semiplena probatio*) oznacza, że na korzyść Strony postępowania (przedsiębiorcy) odstąpiono od udowodnienia określonych faktów na rzecz uprawdopodobnienia – na podstawie okoliczności sprawy, lub innych informacji będących podstawą wszczęcia postępowania, że stosuje on określoną w art. 24 *uokik* praktykę.⁵

Uprawdopodobnienia wymagają wszystkie przesłanki z zakazu z art. 24 ust. 2 *uokik* łącznie, a nadto Prezes UOKiK musi uznać za zasadne przyjęcie tego zobowiązania.

Wobec powyższego, stwierdzić należy, że do wydania decyzji zobowiązującej konieczne jest wystąpienie następujących przesłanek:

- A. uprawdopodobnienie bezprawności działania przedsiębiorcy**
- B. uprawdopodobnienie naruszenia zbiorowego interesu konsumentów**
- C. złożenie zobowiązania przez przedsiębiorcę**
- D. uznanie przez Prezesa UOKiK za celowe nałożenie obowiązku wykonania przedłożonych przez przedsiębiorcę zobowiązań.**

² D. Miąsik [w:] T. Skoczny (red.), *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów Komentarz*, Warszawa 2009r., s. 1048;

³ J. Sroczyński, *Naruszenie zbiorowych interesów konsumentów: decyzja zobowiązująca (uwagi praktyczne oraz de lege ferenda)*, IKAR 1/2012, s.99;

⁴ J. Sroczyński, *Naruszenie (...)*, op. cit., s. 99,

⁵ M. Sieradzka [w:] K.Kohutek, M.Sieradzka, *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 681;

Ad A. Uprawdopodobnienie bezprawności działania

Pojęcie bezprawności nie jest pojęciem prawnie zdefiniowanym. Należy zatem przyjąć, zgodnie z jego literalnym brzmieniem, że „działanie bezprawne” to zachowanie sprzeczne z nakazem lub zakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych oraz z zasadami współżycia społecznego. Bezprawność jest czynnikiem o charakterze obiektywnym, tj. niezależnym od wystąpienia szkody, czy też zamiaru po stronie przedsiębiorcy dopuszczającego się działań bezprawnych. Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa⁶.

Ad I.

Ad 1.

W świetle przepisu art. 24 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Działania przedsiębiorcy mogą zostać uznane za bezprawne w razie ustalenia, że doszło do naruszenia przepisów innych ustaw, zasad współżycia społecznego lub dobrych obyczajów.

a.

Analiza Ogólnych Warunków Umowy Pożyczki, które stanowią integralną część umowy pożyczki, wskazuje, iż zawierają one zapis o następującej treści:

Pożyczkobiorcy przysługuje prawo odstąpienia od umowy pożyczki, w terminie 14 dni od dnia jej zawarcia poprzez złożenie oświadczenia na piśmie. (§9 ust. 1 OWUP).

W ocenie Prezesa UOKiK, powyższe postanowienie umowne jest sprzeczne z art. 53 ust. 1 w zw. z art. 47 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (dalej: **u.k.k.**) Zgodnie z pierwszym ze wskazanych przepisów: *Konsument ma prawo, bez podania przyczyny, do odstąpienia od umowy o kredyt konsumencki w terminie 14 dni od dnia zawarcia umowy.* Możliwość złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy nie jest uzależniona od tego, czy ww. oświadczenie zostanie złożone na piśmie. Konsument ma pełne prawo do złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy w takiej formie, w jakiej uzna to za stosowne (drogą elektroniczną, pisemnie). Jedyne obostrzenie, jakie zawierają w tym zakresie przepisy u.k.k. dla skuteczności ww. czynności to jest wysłanie oświadczenia przed upływem 14 dni od dnia zawarcia umowy. Pożyczkodawca nie ma prawa do ustalenia w umowie kredytowej mniej korzystnych warunków umowy dla konsumentów, niż to wynika z przepisów u.k.k. Stanowi o tym art. 47 tejże ustawy, zgodnie z którym *postanowienia umowne nie mogą wyłączać ani ograniczać uprawnień konsumenta przewidzianych w ustawie. W takich przypadkach stosuje się przepisy ustawy.*

Reasumując należy stwierdzić, iż Spółka, nakładając na konsumenta obowiązek złożenia oświadczenia woli o odstąpieniu od umowy w formie pisemnej uregulowała sytuację konsumentów w sposób mniej korzystny, niżby to wynikało z zapisów u.k.k., w związku z powyższym takie działanie może zostać uznane za bezprawne.

⁶ por. *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz*, pod red. J. Szwejki, CH Beck, Warszawa 2000, s. 117-118;

b.

Pożyczkodawca w §9 ust. 3 OWUP zawarł postanowienie o treści: *Odstąpienie staje się skuteczne jeżeli kwota udzielonej Pożyczkobiorcy pożyczki zostanie zwrócona Pożyczkodawcy łącznie z oświadczeniem o odstąpieniu od umowy.* Natomiast w oświadczeniu o odstąpieniu od umowy widniało postanowienie o treści: *Jednocześnie informuję, że kwota udzielonej mi i wykorzystanej pożyczki została przeze mnie zwrócona na potwierdzenie czego załączam dowód zwrotu wykorzystanej kwoty.*

W ocenie Prezesa UOKiK, postanowienia takie są sprzeczne z przepisem art. 54 ust. 2 u.k.k., który stanowi, że konsument zwraca niezwłocznie kredytodawcy kwotę udostępnionego kredytu wraz z odsetkami (...), nie później, niż w terminie 30 dni od dnia złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy. Z przepisu tego wynika, iż wolą ustawodawcy ustalony został 30 dniowy termin na zwrot przez konsumenta pożyczonej kwoty w przypadku odstąpienia od umowy. Powyższy termin zastrzeżony został na korzyść konsumenta, a przedsiębiorca, na podstawie zawartej umowy, nie może skrócić tego terminu, ani tym bardziej w ogóle go wyeliminować. Jednocześnie należy wziąć pod uwagę brzmienie art. 47 u.k.k., zgodnie z którym postanowienia umowne nie mogą wyłączać ani ograniczać uprawnień konsumenta przewidzianych w ustawie.

Mając powyższe na uwadze, uzależnianie przez Pożyczkodawcę skuteczności odstąpienia od umowy od zwrotu całej pożyczonej kwoty jednocześnie ze złożeniem oświadczenia o odstąpieniu od umowy może zostać uznane za bezprawne.

c.

W OWUP Spółka stosuje zapis o treści: *Pożyczkodawca jest uprawniony domagać się wyższej rekompensaty aniżeli wskazana w pkt 6 niniejszego paragrafu jeżeli udowodni, że strata jaką poniósł w wyniku wcześniejszej spłaty przekracza kwotę tak obliczonej rekompensaty.*

Ze stanu faktycznego przedstawionego przez Spółkę wynika, iż stosuje ona umowy pożyczki na okres 30 dni. W takim przypadku do prowizji za wcześniejszą spłatę stosuje się zapis przepisu art. 50 ust. 3 u.k.k., który stanowi, że w przypadku gdy okres między datą spłaty kredytu a terminem spłaty kredytu nie przekracza jednego roku (a taka sytuacja ma miejsce w przypadku pożyczek na 30 dni) prowizja za spłatę kredytu przed terminem nie może przekraczać 0,5% spłacanej części kwoty kredytu.

W świetle tak sformułowanego przepisu ustawy o kredycie konsumenckim zastrzeżenie umowne stanowiące o wyższej kwocie, wynikające z rzeczywiście poniesionej straty powstałej w wyniku wcześniejszej spłaty przez konsumenta, jest niczym nieograniczone, a więc może być uznane za sprzeczne z przepisem art. 50 ust. 3 i 4 u.k.k. Podkreślić także należy, iż użyty zwrot „udowodni” może oznaczać jednostronnie sporządzony przez przedsiębiorcę dokument, z którego, w ocenie Spółki, będzie wynikała wysokość jej straty.

W świetle przepisu art. 50 ust. 3 i 4 w zw. z art. 47 u.k.k., za uprawdopodobnioną należy uznać bezprawność kwestionowanych wyżej postanowień.

Ad 2.

W świetle przepisu art. 24 ust.1 uokik *zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.* Zgodnie zaś z przepisem art. 24 ust. 2 *uokik przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie*

przedsiębiorcy, w szczególności naruszenie obowiązku udzielania rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji (art. 24 ust. 2 pkt 2 uokik).

W związku z powyższym Prezes UOKiK dokonał analizy informacji zamieszczonych w formularzu informacyjnym i w ulotkach reklamowych stosowanych przez tego przedsiębiorcę oraz umów zawieranych z konsumentami w kontekście obowiązujących przepisów.

a.

Zgodnie z art. 13 ust. 1 pkt 17 u.k.k. *kredytodawca przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki jest zobowiązany podać konsumentowi na trwałym nośniku informację o prawie kredytodawcy do zastrzeżenia w umowie prowizji za spłatę kredytu przed terminem oraz zasady jej ustalania.* Stosownie zaś do przepisu z art. 14 ust. 1 u.k.k. kredytodawca przekazuje w/w informację na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego.

W związku z powyższym, zgodnie z przywołanymi wyżej przepisami kredytodawca powinien przekazać konsumentowi na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego informacje o prawie kredytodawcy do zastrzeżenia w umowie prowizji za spłatę kredytu przed terminem oraz zasady jej ustalania.

W formularzu informacyjnym stosowanym przez Spółkę brak jest informacji o zasadach ustalania tej prowizji, co może zostać uznane za niedopełnienie obowiązku informacyjnego.

b.

Zgodnie z przepisem art. 21 ustawy z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej *jeżeli przedsiębiorca oferuje towary lub usługi w sprzedaży bezpośredniej lub sprzedaży na odległość za pośrednictwem środków masowego przekazu, sieci teleinformatycznych lub druków bezadresowych, jest on obowiązany do podania w ofercie co najmniej następujących danych: 1) firmy przedsiębiorcy, 2) numeru identyfikacji podatkowej (NIP), 3) siedziby i adresu przedsiębiorcy.* Przedmiotowy zakres analizowanego przepisu dotyczy zarówno oferty w rozumieniu art. 66 i n. k.c., jak i tzw. oferty handlowej. Świadczy o tym chociażby fakt użycia przez ustawodawcę niedookreślonego pojęcia druków bezadresowych, które można utożsamiać m.in. z drukami reklamowymi.⁷

Natomiast stosownie do brzmienia art. 24 § 1 ustawy z dnia 15 września 2000r. Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2013r., poz. 1030 z późn. zm.; j.t.) *firma spółki jawnej powinna zawierać nazwiska lub firmy (nazwy) wszystkich wspólników albo nazwisko albo firmę (nazwę) jednego albo kilku wspólników oraz dodatkowe oznaczenie "spółka jawna".*

Mając powyższe na uwadze, Prezes UOKiK stwierdził, iż Spółka, udzielając pożyczek w miejscu zameldowania, stałego zamieszkania Pożyczkobiorcy, a więc w formie sprzedaży bezpośredniej, w rozpowszechnianych ulotkach reklamowych, nie zamieszczała pełnej firmy spółki (tj. nazwisk wspólników), NIP-u, siedziby, ani też adresu Pożyczkodawcy.

W związku z powyższym, można uznać, iż Spółka nie uczyniła zadość obowiązkowi ustawowemu nałożonemu przez ustawodawcę, a zatem mogła naruszyć obowiązek udzielania konsumentom rzetelnej, pełnej informacji.

W związku z powyższym, w ocenie Prezesa UOKiK za uprawdopodobnione należy uznać naruszenie obowiązku informacyjnego przez Pożyczkodawcę.

⁷ Krzysztof Trzeciński, *Komentarz do art. 21 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej*, Lex online;

Ad B. Uprawdopodobnienie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów sformułowała definicję negatywną pojęcia zbiorowego interesu konsumentów, stwierdzając w art. 24 ust. 3 *uokik*, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. W świetle art. 1 ust. 1 *uokik* należy przyjąć, że ze zbiorowymi interesami konsumentów mamy do czynienia wówczas, gdy działania przedsiębiorcy są powszechne i mogą dotknąć każdego potencjalnego konsumenta będącego kontrahentem przedsiębiorcy. Przedmiotem ochrony nie są zatem interesy indywidualnego konsumenta lub grupy indywidualnych konsumentów, ale wszystkich – aktualnych lub potencjalnych klientów – traktowanych jako grupa uczestników rynku zasługująca na szczególną ochronę.⁸ Stanowisko to potwierdzone zostało również w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w uzasadnieniu wyroku z dnia 12 września 2003 r.⁹ stwierdził, iż: *nie jest zasadne uznawanie, że postępowanie z tytułu naruszenia ustawy antymonopolowej można wszczynać tylko wtedy, gdy zagrożone są interesy wielu odbiorców, a nie jest to możliwe w sytuacji, gdy pokrzywdzonym jest tylko jeden konsument. Wydawane orzeczenie ma bowiem wymiar znacznie szerszy, pełni także funkcję prewencyjną, służy bowiem ochronie także nieograniczonej liczby potencjalnych konsumentów.*

W ocenie Prezesa UOKiK, praktyki zarzucane Spółce mogły zatem dotyczyć wszystkich potencjalnych konsumentów, którzy chcieliby skorzystać z usług pożyczkowych oferowanych przez Spółkę. Zatem stroną tej umowy mogli być zarówno wszyscy aktualni, jak i wszyscy potencjalni konsumenci ubiegający się o pożyczkę. Oznacza to *de facto*, że za uprawdopodobniony należy uznać fakt, że przedmiotowe praktyki mogą dotyczyć nieokreślonego z góry kręgu adresatów, a zatem mogły naruszać zbiorowe interesy konsumentów.

Na poparcie powyższego należy przytoczyć pogląd, jaki zaprezentował Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z 13 stycznia 2009r., zgodnie z którym *jeżeli potencjalną daną praktyką przedsiębiorcy może być dotknięty każdy konsument w analogicznych okolicznościach, to ma miejsce naruszenie zbiorowych interesów.*¹⁰

Jak słusznie uznał Sąd Najwyższy w swoim rozstrzygnięciu *przedmiotem ochrony nie jest indywidualny interes konsumenta, ani suma interesów indywidualnych konsumentów, lecz interes zbiorowy. Zbiorowy to „odnoszący się do pewnej grupy osób lub zbioru rzeczy, właściwy jakiemuś zbiorowi, złożony z wielu jednostek, składający się na jakiś zbiór; gromadny, kolektywny, wspólny”.* Gramatyczna wykładnia pojęcia praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów prowadzi do wniosku, że chodzi o zachowanie przedsiębiorcy, które godzi w interesy grupy osób stanowiących określony zbiór.¹¹ Ponadto Sąd ten wskazał, że *praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest bowiem takie zachowanie przedsiębiorcy, które podejmowane jest w warunkach wskazujących na powtarzalność zachowania w stosunku do indywidualnych konsumentów wchodzących w skład grupy, do której adresowane są zachowania przedsiębiorcy, w taki sposób, że potencjalnie ofiarą takiego zachowania może być każdy konsument będący klientem lub potencjalnym klientem przedsiębiorcy.* Stanowisko to pozostaje w dalszym ciągu aktualne.¹²

⁸ D. Miąsik [w:] T. Skoczny (red.), *Ustawa (...)*, op. cit., s. 962; por. wyrok SA w Warszawie z dnia 10 lipca 2008r., sygn. akt: VI ACa 306/08,

⁹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2003r., sygn. akt: I CKN 504/01;

¹⁰ Wyrok SOKiK z 13 stycznia 2009r., sygn. akt: XVII Ama 26/08;

¹¹ Wyrok Sądu Najwyższego z 10.09.2008r., sygn. akt: III SK 27/07;

¹² Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 05.09.2013r., sygn. Akt: VI ACa 67/13;

Ad C. Złożenie zobowiązania przez przedsiębiorcę

Oprócz uprawdopodobnienia wyżej omówionych przesłanek, warunkiem pozwalającym na wydanie decyzji zobowiązującej przez Prezesa UOKiK jest zobowiązanie się przez przedsiębiorcę do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zakończenia naruszenia lub usunięcia jego skutków. Zobowiązanie przedsiębiorcy stanowi jednostronny akt woli, który w sytuacji wydania decyzji na podstawie art. 28 ust. 1 *uokik* staje się obowiązkiem prawnym.¹³

Zobowiązanie może polegać na podjęciu działania bądź zaniechania, w zależności od tego, jaka postać zachowania przedsiębiorcy będzie niezbędna do zabezpieczenia interesów konsumentów.

W przedmiotowej sprawie, Spółka już w pierwszym piśmie z dnia 19 maja 2015r. złożyła wniosek o wydanie decyzji na podstawie art. 28 *uokik*, doprecyzowując go w piśmie z dnia 31 lipca 2015r. i z 15 grudnia 2015r., zobowiązując się do niezwłocznego podjęcia działań zmierzających do zakończenia naruszenia zbiorowych interesów konsumentów opisanych w postanowieniu nr RBG-97/2015 z 11.05.2015r., które polegać będą na wprowadzeniu zmian do stosowanych Ogólnych Warunków Umowy Pożyczki, wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy oraz rozpowszechnianych ulotek informacyjnych, tak, by wyeliminować z nich postanowienia naruszające zbiorowe interesy konsumentów względnie naruszające obowiązek udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, tj.:

1. w zakresie praktyki określonej w pkt I.1.a z Ogólnych Warunków Umowy Pożyczki zostanie wyeliminowane postanowienie: *Pożyczkobiorcy przysługuje prawo odstąpienia od umowy pożyczki w terminie 14 dni od dnia jej zawarcia poprzez złożenie oświadczenia na piśmie. Zostanie wprowadzony zapis: Pożyczkobiorcy przysługuje prawo odstąpienia od umowy pożyczki w terminie 14 dni od dnia jej zawarcia poprzez złożenie stosownego oświadczenia woli.*
2. w zakresie praktyki określonej w pkt I.1.b z Ogólnych Warunków Umowy Pożyczki zostanie wyeliminowane postanowienie: *Odstąpienie staje się skuteczne jeżeli kwota udzielonej Pożyczkobiorcy zostanie zwrócona Pożyczkodawcy łącznie z oświadczeniem o odstąpieniu od umowy, zaś z wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy postanowienie o treści: Jednocześnie informuję, że kwota udzielonej mi i wykorzystanej pożyczki została przeze mnie zwrócona na potwierdzenie czego załączam dowód zwrotu wykorzystanej kwoty.*
3. w zakresie praktyki określonej w pkt I.1.c i 2.a z Ogólnych Warunków Umowy Pożyczki zostanie wyeliminowane postanowienie: *Pożyczkodawca jest uprawniony domagać się wyższej rekompensaty aniżeli wskazana w pkt 6 niniejszego paragrafu, jeżeli udowodni, że strata, jaką poniósł w wyniku wcześniejszej spłaty przekracza kwotę tak obliczonej rekompensaty.*
4. w zakresie praktyki określonej w pkt I.2.b w ulotkach reklamowych, które będą rozpowszechniane, zostanie wskazana pełna firma przedsiębiorcy, numer identyfikacji podatkowej oraz jego siedziba i adres (aktualnie: Przedsiębiorstwo Usług Finansowych Invest Finance Chlebicz i Sobieraj Spółka jawna z siedzibą w Nakle nad Notecią, (...))

Wobec powyższego stwierdzić należy, iż przesłanka złożenia przez przedsiębiorcę wniosku o wydanie decyzji w trybie art. 28 *uokik* została spełniona.

¹³ M.Sieradzka [w:] K.Kohutek, M.Sieradzka, *Ustawa (...)*, op.cit., s. 681-682;

Ad D. Uznanie przez Prezesa UOKiK za celowe nałożenie obowiązku wykonania przedłożonych przez przedsiębiorcę zobowiązań.

Wobec faktu złożenia przez Spółkę stosownego zobowiązania na początkowym etapie toczącego się postępowania w sprawie podejrzenia naruszenia zbiorowych interesów konsumentów Prezes UOKiK uznał za zasadne przyjęcie tego zobowiązania w zakresie przez nią przedstawionym. Treść zobowiązania jest jednoznaczna i precyzyjna oraz umożliwia skontrolowanie jego wykonania. Przedmiot zobowiązania pozostaje w bezpośrednim związku z zarzucanymi przez Prezesa UOKiK praktykami. Na korzyść przedsiębiorcy działa również przedstawiona okoliczność, iż w latach 2013 – 2015, stosownie do oświadczenia Spółki nie było ani jednej sytuacji, w której Pożyczkodawca nie uznałby oświadczenia konsumenta o odstąpieniu od umowy za skuteczne z uwagi na złożenie tego oświadczenia w formie innej niż pisemna, a także ani jednej sytuacji, w której nie uznano by oświadczenia konsumenta o odstąpieniu od umowy za skuteczne z uwagi na niezwrócenie przez niego kwoty udzielonej pożyczki łącznie ze złożeniem oświadczenia, oraz ani jednej sytuacji, w której konsumenci dokonując wcześniejszej spłaty pożyczki zostaliby obciążeni z tego tytułu jakąkolwiek kwotą rekompensaty. Spółka zrezygnowała także całkowicie z pobierania rekompensaty przy wcześniejszej spłacie.

Wskazać należy, iż wdrożenie takich zmian spowoduje całkowite wyeliminowanie naruszeń wobec konsumentów, a jednocześnie pozwoliło na skrócenie przebiegu postępowania dowodowego. Wypełnienie wnioskowanego przez Spółkę zobowiązania pozwoli osiągnąć główne cele decyzji zobowiązującej, a mianowicie szybkość i efektywność załatwienia sprawy dla dobra interesu publicznego. W takim stanie faktycznym i prawnym Prezes UOKiK zdecydował się zaakceptować zobowiązanie przedsiębiorcy.

Wobec powyższego orzeczono jak w punkcie I sentencji decyzji.

Ad II. Obowiązek składania informacji o stopniu realizacji zobowiązania

Stosownie do art. 28 ust. 3 *uokik* elementem obligatoryjnym decyzji zobowiązującej jest nałożenie przez Prezesa UOKiK obowiązku składania w terminie wyznaczonym przez organ ochrony konsumentów informacji o stopniu realizacji zobowiązań, m. in. w formie sprawozdania z wykonania nałożonego zobowiązania. Spółka powinna zatem **w terminie 60 dni** od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji przedłożyć Prezesowi UOKiK m.in. poświadczony kserokopie umów pożyczki zawartych z konsumentami na podstawie zmienionych umów, Ogólne Warunki Umowy Pożyczki, oświadczenie o odstąpieniu od umowy, formularz informacyjny oraz ulotki reklamowe oraz powinna dopełnić pozostałych obowiązków sprawozdawczych, które zostały wymienione w pkt II sentencji decyzji.

Wyznaczony na złożenie sprawozdania termin 60 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji, jest terminem odpowiednim, wystarczającym do wykonania nałożonego obowiązku.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w punkcie II sentencji decyzji.

Jednocześnie poucza się, że na podstawie art. 81 ust. 1 *uokik* w związku z art. 479²⁸ §2 k.p.c. **od niniejszej decyzji przysługuje stronie odwołanie** do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów **za pośrednictwem** Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Bydgoszczy w terminie **miesiąca** od dnia jej doręczenia.

*Z up. Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Dyrektor Delegatury w Bydgoszczy
Piotr Adamczewski*